

פרוטוקול מס. 8

מישיבת ועדת הפנים ואיכות הסביבה,
שהתקיימה ביום ו', כ"א באדר תשל"ד
15.3.74, בשעה 09.00.

(בחל-אביב, במרכז לשלטון מקומי)

נוכחים - חברי הוועדה:

י. תמיר - היו"ר
י. בארי
מ. הכהן
א. הרליץ
א. ורדיגר
ה. זיידל
ב. מואב
ב"צ קשת
י. שמיר

מזמנים:

ג. בנאור - משרד הפנים
פרופ' א. דונגל - משרד הבריאות
מר רזי - " "
מר אלשטיין - משרד המסחר והתעשייה
מר סקופ - " "
מר אלפי - מהנדס מחוז ירושלים
מר פרויס - השירות לשמירת איכות הסביבה, משרד ראש
מר ברובינד - " " " " הממשלה
מר פריבס - הנהלת "נשר"
מר יוליש - " "
גב' ע. השמוני - נספחת לוועדת הפנים

מזכיר הוועדה:

י. ברזני

ר ש מה :

שולמית פרג

בסדר-היום: הפעלת בית החרושה למלט בבית-שמש - הצעה לסדר היום
של ח"כ בוצז מואב.

היו"ר י. תמיר:

אני פותח את הישיבה.

ב. מואב:

במקום לחזור על הדברים שנאמרו, אני חושב שמן הראוי להעלות מספר שאלות שהייתי, או הוועדה היתה, מעוניינת לשמוע אינפורמציה עליהם מצד משרדי הפנים, בריאות ומסחר ותעשייה, ואולי גם מאנשים שמייצגים את "נשר", כדי שהדיון יהיה לא תחליף, ואז נראה מה קרה ומה נעשה ללא אישורים דרושים.

הייתי רוצה לקבל על עמה שאלות חשובה: על סמך מה התחילה חברת נשר לפתח את בית החרושת, ולהפוך אותו למודרני? מי נתן את האשראי? האם נעשו כל ההליכים הדרושים, כולל פניה לוועדה המחוזית לאישור הבנייה? האם יש צורך בוועדת תכנון ובנייה ארצית לאישור מפעל כזה ואישור תעשיות שד"ר דונג' הגדיר אותו כתעשייה מטרידה?

היינו רוצים לקבל תשובה על שאלות נוספות: האם תהליכי הייצור של המפעל הוא שונה מהישן? איזה ציוד הוזמן? האם הדו"ח לתעשיות, שהוא מסמך של המדינה, האם הוא מחייב את המשרדים פנים, בריאות ומסחר ותעשייה? האם באופן פורמלי, הוגשה התכנית ופורסמה בצורה שתאפשר הגשת התנגדויות להקמת ופיחוח המפעל במקום? האם פניתם לקבל אישור על תהליך הייצור החדש על הישן? חוך מהלך הדיון הייתי רוצה לקבל אינפורמציה על כל הבעיה הזו.

מר יולי: המפעל בהר-טוב היה לפני כן מפעל שמשוך, והוא הוזמן ע"י חברה מאנגליה. חברה זו הקימה מפעל ראשון למלט בבומביי, שבהודו, וזה הנו המפעל השני שלה.

חברה זו תכננה לייצר 200 אלף טון מלט לשנה, בתהליך יבש, בניגוד לתהליך חרטוב שהיה. אני חושב שיש טעם להכנס לפרטים הטכניים. אם כן, בתהליך היבש, אם לא ננקטים צעדים תכנוניים מראש, שהם בעלי אמינות סבירה, והיא הרבה יותר גבוהה מחהליך רטוב, וזאת מסיבות טכנולוגיות. למעשה, לא היו ידועים עדיין בתעשיות המלט האחרות התפתחויות אחרות - אז המפעל היה מהווה מטרד לא קטן לסביבה.

מפעל זה הופעל בשנת 1962, למרות שהיה צריך להתחיל לפעול ב-1948. לכך חלק מהציוד נפגע. בשנת 1967 המפעל פסק לעבוד, כאשר היה ברשיון הפעלה עד אמצע יולי 1968.

כאשר התחלנו בתכנון המפעל החדש, היינו צריכים לבחור, כפי שבזחרים בכל מפעל אחר, את התהליך. התהליך היבש אחד היתרונות שלו הוא חסכון בדלק. אכן זהו גורם בעל משמעות, ואין צורך להרחיב את הדיבור עליו. כאשר הוחל תכנון המפעל, אימצנו לעצמנו את אותם הנתונים שישנם בתעשיית המלט האירופאית, ושמירה על אי פליטת מטדדים באטמוספירה. אנחנו אימצנו את התקן השוויצרי, ובמיטב ידיעותינו, לספיגת אבק הן מבחינת איכות היצרן, אמינותו גדולה, והן מבחינת המתקנים והתאמתם, וכושר היכולת וכו'.

כל החומר הזה הוגש לכל הרשויות המתאימות עם כל הפרטים, וזה נעשה בשנה שעברה. אני חושש להכנס לפרטים טכניים, אבל אני רוצה להדגיש שבמפעל זה מושקעים 9 מיליון ל"ב מתקני ספיגת אבק. אנחנו ניסנן כמיליון מטרים קוב אוויר בשעה ע"י 5 מסננים, כאשר הגדול ביניהם הוא מסנן 350 אלף קוב בשעה, והאחר - 14 אלף קוב בשעה.

אנחנו ציידנו את המפעל ב-11 מסננים. אכן נערכו בקורים במפעל, וכולם ראו את המערכת הזו. אם יש פליטה, אז היא נראית לעין. היום טוחנים, ולא מייצרים, והעין היא עדיין הכללי המודד.

יש ערפיליות מסויימת, שמותרת. ואם
יש עיבוי יותר חזק באחד המתקנים, אז העין מבחינה בזה. מבחינים
בחירת האור, וזו אחת השיטות. כאשר אתה לא רואה ולא כלום, ובאמת
לא רואים כלום בתהליך שפועל, הרי שחלל בסדר.

לעומת זאת, לגבי הכבשן - אנחנו פתוחים
ואנחנו נשמע לכל הצעה מאיזו רשות שתהיה. הכל נעשה.

פרופ' א. דונגי:

יש חומר שהוכן במסגרת משלימה.

כידוע לכם, קיימת ועדה בינמשרדית
עם ארבעה משרדי ממשלה - פנים, מסחר ותעשייה, חקלאות ובריאות.

הוועדה הזו הכינה במשך השנים חומר
מקצועי שעובד בצורה של הנחיות ופורסם בספר שנקרא "איתור תעשיות
ישראל". בחודש אוגוסט האחרון יצאה המהדורה האחרונה, והיא הופצה
בין ועדות ערים מחוזיות ומקומיות, בצרוף מכתב לוי של מנכ"ל משרד
הפנים, מר קוברסקי, שמורה לנציגי משרדו באותן ועדות לפעול ברוח
באמורה בחוברת. אותה רוח קיימת בחוברת 1961.

למעשה, שלושת נציגי הממשלה שמיוצגים
בוועדות השונות חייבים לפעול ברוח אחרת. הכוונה למשרדים פנים,
בריאות ומסחר ותעשייה, וזה בהתאם לשלושה מכתבים מתאימים שהוצאו ע"י
שלושת המנכ"לים. מעולם זה לא קבל גושפנקא חוקית, אלא גושפנקא
מינהלית, וזה עובד לאנשים שלהם בשדה.

המטרה של דו"ח זה הוא לגבי תעשיות

קיימות העומדות להתרחב וגם שעומדות לקום בין התחום המרחבי לבין
אזורי מגורים הקיימים או המתוכננים בעיר הקרובים יותר לעשייה.
יש שם קבוצות מרחק החל ב-25 מ' ו-50 מ', וגמור במינימום של 2000 מ'.

מפעל כביש חדושה לצמנט מסוייג ב-2000 מ'.

אם נלך בעובדות אלה, הרי שמפעל למלט היה

חייב להיות תואם את התעשיות. במקרה זה, הדבר הזה לא נעשה. ומה יש
לעשות במקרה כזה?

יש אפשרות ליוזמים, שזה הנהלת המפעל,

לפנות רשמית בבקשה למתן חריגה, וועדת חריגות לאיתור תעשיות היתה
מתכנסת ובוחרת את ההנחות והסיבות, ובמידת הצורך מעניקה, או לא מעניקה,
את זה. כך זה נעשה במשך שנים. אולם, במקרה זה, הנושא הגיע לטיפול
של היחידה המקצועית לפני כ-3 חדשים בלבד. מדוע? אינני יודע, ואינני
רוצה להתייחס לזה. אלו הן העובדות.

כינסנו את הישיבה הראשונה של הוועדה,

ושם התברר שהמפעל שיתף פעולה בצורה הוגנת. הביקור נערך השבוע, ביום ד'
ולאחר מכן החקיימה ישיבה נוספת של הוועדה, והיא הגיעה למסקנות בנוגע
לבקשת חריגה של המפעל. ברשותכם, אני אקרא את ההחלטות: (קורא)

"סיכום דברים מישיבה שדנה בבקשת

החריגה של מפעל הצמנט "נשר הרטוב" ליד בית שמש:

א. הוועדה מביעה את מורת רוחה על ששרלת

איתורו של המפעל הנ"ל הגיעה לטיפול סמוך להפעלתו המתוכננת, ועל כך
שבוצעו פעולות בניה באחר ללא היתר וללא התאמה עם ההנחיות לאיתור תעשיות.

למעשה, הוועדה מצאה את עצמה בפני עובדה

מוגמרת בשטח, כאשר אחר המפעל נוגד את ההנחיות הקיימות לגבי איתור
תעשייה בישראל.

ב. ועדת החריגות קיימה דיונים בנושא

ובקרה בשטח. הוועדה התרשמה מכך שהיוזמים מודעים לבעיות הזיהום הסביבתי
העלול לנבוע ממפעלם וכי השקיעו סכומים נכבדים ברכישת והתקנת מתקני
מניעה משוכללים, מעל ומעבר למה שהיה מקובל עד עתה בישראל.

ג. לאור האמור לעיל, שקלה הוועדה והג'יעה פה אחד למסקנה שאין מנוס מאשר לתת למפעל אישור לשימוש חורג (מבחינת ההנחיות לאיתור תעשיות), וזאת בתנאים הבאים:

(1) האישור ניתן לתקופה של שנה אחת בלבד, כאשר תוך תקופה זו, ואף לפנייה, יבוצעו הפעולות הבאות:

(א) הנהלת המפעל תחוייב לשאת בהוצאות של הקמת והפעלת מערכת ניטור סביבתית שתמדוד באחר המפעל ובאיזורי המגורים הסמוכים, אבק שוקע, אבק מרחף, תחמוצות גפרית, נתונים מטאורולוגיים ומפלסי רעש. מספר ומיקום התחנות והגוף שיבצע את הבדיקות כפי שיקבע ע"י היחידה למניעת זיהום אויר וקר"נה של משרד הבריאות. יש להתחיל בבדיקות אלה עוד בטרם שיופעל המפעל, וזאת בכדי לקבל נתוני רקע.

(ב) תחנות אלה יפעלו במשך כל השנה עבורה ניתן היחר לשימוש חורג.

(ג) בארובה המרפזית של המפעל יותקן מכשיר רציף עם רישום גרפי למדידת האבק המרחף הנפלס מהארובה. סוג המכשיר כפי שיקבע ע"י היחידה למניעת זיהום אויר וקר"נה.

(ד) אחת לשלושה חודשים תבוצע בדיקת אבק בארובה (*stack sampling*) על חשבון המפעל.

(ה) לא תותקן כל צנרת שתאפשר עקיפת מתקני הסינון והבקרה לזיהום אויר מבלי שהדבר יבדק ויאשר ע"י היחידה למניעת זיהום אויר של משרד הבריאות.

(2) סביב למפעל תינטע חגורת עצים. רוחב החגורה כפי שיקבע ע"י מהנדס התברואה המחוזי של משרד הבריאות.

ד. הוועדה מפנה את תשומת לב הוועדה המחוזית לתכנון ולבניה ~~מחוז~~ ירושלים לכך שיש להתחשב בעובדת קיום מפעל זה בשטח בעת הכנת תכניות המתאר של בית שמש וישובים אחרים בסביבה. מומלץ שלא להתיר קירוב ו/או הגדלת צפיפות של איזורי מגורים קיימים אל המפעל.

ה. עם פוג תוקף האישור לשימוש חורג, תקיים הוועדה הבינמשרדית לאיתור תעשיות דיון מחודש בנושא, לאור המידע שיצטבר תוך השנה.

השתתפו בישיבה פרופ' א. דונג'י - יו"ר, מר פרלמוטר - חבר, מר קריין - חבר, מר שליב - חבר, מר סקופ - חבר, מר דורון - חבר, מר ינאי - חבר, מר פליישר - יועץ לוועדה, מר אלפי - נציג לשכת הבריאות המחוזית, מר פרויס - משקיף מטעם השרות לשמירת איכות הסביבה, מר רזי - מ"מ זמני למרכז הוועדה.

היו"ר י. תמיר: בקווי היסוד של הממשלה שהונחו ביזם א' שעבר, יש - וזו הפעם הראשונה בהיסטוריה של ישראל - התייחסות לאיכות הסביבה. נאמר כי האחרים של התעשיות ייקבעו בהתאם לדרישות.

מר אלשטיין: למשרד המסחר והתעשייה היתה מטרה. ב-1971 וב-1973 מצב המלט בארץ היה כפי שהיה, ואנחנו ניסינו לזרז את הקמת המפעל. באותו זמן, השר ברלב - תחת לחץ של הכנסת - הכניס אצל המדען הראשי של המשרד את היחידה לחקר מניעת זיהום אויר, ואנחנו קבלנו אישור ממפעלים חדשים והרחבות, לחפש כל דרך אפשרית למנוע זיהום אויר. וכפי שאנחנו נוהגים בדרך כלל, כן הפעם.

מר אלשטיין:

החלטנו בפעולה תוך ההליכים של בקשות של מפעלים מאושרים שפונים אלינו, כי יש מפעלים קטנים שכלל איננו יודעים על קיומם.

לגבי מפעל הצמנט בהר טוב צויין על ידי קודמי, שננקטו כל האפשרויות, והותקנו כל המתקנים על מנת למנוע זיהום אויר. ד"ר סקופ, שהוא עולה חדש, רמז לי כי לפי מיטב ידיעותיו, אין באף מקום בעולם מתקנים כאלה, וכך לא הושקע כל כך הרבה למניעת זיהום אויר כפי שהושקע במפעל זה. המפעל הוקם בהתאמת הציוד, והם מהמשובחים בעולם.

כווני הרוח, בעיקר אלה הקיימים באופן סטטי בסביבה, הם ממערב למזרח, ולא צפון דרום, כפי שהאזורים מאוכלסים סביב המפעל. המרחק מצד אחד הוא של 700 מטר, ומהדרום - 900 מטר.

אנחנו, מצדנו, יכולים רק לתמוך בכל מה שנציג המפעל הצהיר קודם, ואינני יודע אם שנה זו מספיקה לבדיקה. הרי אמצעי הבקורת הסופיים הם בידי משרד הבריאות. לדעתי, יחד עם המפעל אנחנו נשתדל לעמוד בכל הדרישות שהן ברי-ביצוע בענין זה. נעשה זאת אנחנו ביחד עם הקליינטים.

מר אלפי:

אני מוכן להוסיף דבר קטן: מובן שאני סומך על מסקנות הוועדה הבינמשרדית. בכל זאת, העמדה של לשכת הבריאות היא, שדוקא בגלל המפעל, תכנונו ומיקומו והרחבתו - שאנחנו רואים אותו כמפעל חדש, וזאת דוקא משום שהוא הוקם ללא התייעצות אתנו קודם לכן. למעשה, העמידו אותנו בפני עובדה קיימת. עמדה של לשכת הבריאות הראשית היא, שהמשרד יעשה כל מה שבאפשרותו כדי לשמור שהמפעל יגרום עד כמה שפחות מפגעים. אולם, במצב הקיים אנחנו לא יכולים להבטיח שלא יהיו מפגעים. אנחנו מתחייבים לעשות כל שבאפשרותנו, אך להתחייב שלא יהיו מפגעים - זה לא ביכולתנו.

ג. בנאור:

כאשר מאתרים נושא כמו בית חרושת לצמנט, ואם לאתר אותו באזור רחוק מכל ישוב - הרי שעל כך אין חולקים. עם זאת, הוועדה המיוחדת שמורכבת מאנשי משרד הבריאות, פנים, בטחון, שיכון ועוד, מתוך מחשבה שהם יוכלו לתת דעתם לכל בצורה נכונה, - הם ישבו וקבעו מה שקבעו.

המפעל קיים מאז ימי המנדט, ואני אתייחס לצד החוקי: קיימת תכנית "א.ר.ג. 5", והאיתור הוא כזה שיש בית חרושת לצמנט פקטורי.

דבר שני שבדקתי לפני שאישרנו את התכנית הוא, שתכנית המפעל של בית שמש פורסמה ב-21.2.67, ובתכנית היה כתוב "בית חרושת שמשון", וברור מה הכוונה כאן.

בהתחלה בקשתי שיופיעו אנשי מלר"ז ואנשים לשמירת איכות הסביבה, אך לצערי הרב איש מהם לא הופיע, למרות שאמרתי להם שיכינו את הממצאים הדרושים לקראת הדיון.

קיימת הפרדה בין רישוי לבנייה לבין רישוי לעסקים. הוועדה המיוחדת לתכנון הבנייה התכוונה לגבי בית שמש למיבנים עצמם. כאשר פנו לוועדה המיוחדת לבית שמש לפני כ-8 חודשים, ראתה הוועדה את הצד הציבורי של היזמים. למעשה, קבלנו את החומר שהועבר למשרד הבריאות, והוא נתבקש לעבור עליו, להיות בקשר עם היוזמים, לקבל את כל החומר כדי ללמוד את הנושא, ולהגיש את זה לוועדה, על מנת להיות יותר חכמים בענין זה. אולם, עברו 8 חודשים ולא קבלנו שום ממצאים, והבקשה היתה תמיד לדחות ולדחות את קיום ישיבות הוועדה.

למעשה, שמעתי על כך שבית הרושת בונה ללא רישוי. חשבתי לנכון לבצע פעולה, לכן הוצאתי צו הפסקת בנייה שתוקפו ל-5 ימים בלבד. צו מינהלי לא יכול להיות יותר מ-5 ימים, ואז קראתי באופן דחוף את הוועדה המיוחדת, ואז ישבנו וכעבור 3 ימים קבענו ס'ור בשטח, והוא היה מאד מדוקדק. לאחר הס'ור קיימנו דיון, והוועדה ברוב קולות קבעה שיש להמשיך ולדון בנושא, וכך החליטה ברוב קולות שיש להוציא היתר בנייה כפוף לכל החוקים למיניהם שקיימים למען שמירת איכות הסביבה, החל מחוק כנוביץ, והמשרד, או מנכ"ל משרד הבריאות יוציא את כל המיגבלות האפשריות. זהו צעד שנעשה לפני משורת הדין לגבי איכות הסביבה.

אולם, בגלל חשיבות הנושא, שלחתי מברק למזכירה שלנו שלא להוציא בינתיים את ההיתר. יכולתי עוד לעכב את ההיתר, וכתבתי מכתב נוסף למנכ"ל משרד הבריאות, ובו בקשתי שתוך חודש ימים יעבירו למהנדסת העיר - גב' חנה אלחנני - את כל הדרישות המפורטות שמשרד הבריאות מבקש להכניס לרישוי הבנייה.

אני מקווה שתוך חודש ימים אנחנו נקבל את הדברים, כי איננו יכולים יותר מעל ומעבר לדחות את הרישוי, ומיד לאחר מכן אנחנו נהיה חייבים להוציא את הרישוי.

ועוד כמה דברים שבאו לביטוי: משרד השיכון החליט קשות, משום שהוא מצד אחד חייב לשמור על הסביבה ששם, ומצד שני הוא חייב לקבל צמנט.

ועתה, ברצוני להשיב על מספר שאלות שנשאלתי ע"י ח"כ בועד מואב. קודם כל, לגבי השיקולים ועל סמך מה בנו את בית החרושת הזה במקום: המדובר הוא בבנייה באיתור מסויים, ולזה התייחסה הוועדה. היתה פנייה לוועדה המחוזית. לגבי השאלה אם היתה פנייה לוועדה המחוזית לאיתור תעשיות - יכול להיות שלא היתה פנייה כזו, משום שהמפעל קיים.

לגבי ההתנגדויות לתכנית כזו: יש שוני בין הגשת תכנית מתאר מפורטת או מקדמית לגבי איתור חדש, במקרה כזה מפקידים תכנית לחודשיים, על מנת שתוך חודשיים אלה יוכל אדם להגיש התנגדותו. מאחר וקיימת רק התנגדות שלנו, הרי שאין צורך להגיש התנגדות, וכך ניתן אישור, שהוא סוף פטוק.

מר פרויס: אני רוצה להוסיף כמה מלים על מה שנאמר קודם: כאשר מדובר כאן על בעיות סביבתיות, אנחנו נוטים להתרכז על בעיית זיהום אויר. אני חושב שצריך לקחת את גורם הרעש, וגם את הגורם האסטטי של פגיעה בנוף, אם יש כזה.

הרושם שלי הוא, שהמדובר הוא על אבק. חשוב לציין כאן שאנחנו לא מדברים על אס.או.2, שכן אז עלולה להיות בעיה שאותה טרם בדקתי. אבל עלולה להיות בעיה של כלור שנפלט באויר.

האמת היא, שהוועדה לחריגות עשתה בדיקות של כיווני רוח ומהירות, אך יחד עם זאת אני לא חושב שהנושא בדוק מספיק. הבעיה החשובה היא, לא רק מה כיווני הכוח של 80% מהזמן גורמים או לא גורמים מטרד, משום ש-20% אכן יכולים להוות מטרד.

לגבי המתקנים אני רוצה להביע את דעתי, שאף אני התרשמתי בדיוק באותה צורה שנאמרה כאן - ואני חושב שהיה נסיון של פליטת אבק, אבל המתקנים האלה יפעלו, ואז אני חושב שהירידה בפליטה תהיה משמעותית ביותר.

לאור המצב, הדבר החשוב ברגע זה הוא קבלת החלטה של הוועדה לחריגות, שיקויים פיקוח על הקיים ועל הנעשה בשטח, ולבדוק אם באמת קיימת בעיה, ואם באמת משתמשים בכל המתקנים, ואם הם באמת יעילים וטובים.

י. בארי:
אח פרופ' דונגי ברצוני לשאול: מתי
אמורות הנחיותיך לגבי איחור תעשיות

ליהפך לחקן מחייב?

באשר למדידת פליטת של מזהמים, או
קביעת תקנים של פליטת מזהמים - עד היום יצאו תקנות רק במה שנוגע
לאבק מרחף. ברצוני לדעת, מתי אמורות לצאת תקנות לגבי מזהמים
אחרים?

האם משרד הבריאות מבצע מדידות כדי
לעמוד על שעור פליטה של אבק מרחף ממפעל זה או אחר? באיזו דרך אתם
עומדים להבטיח את שעור הפליטה ממפעל זה באופן שלא יעבור על החקן?
האם כאן יבוצעו מדידות?

ציינת כי הוועדה לא ראתה מנוס; שהוועדה,
או רוב הוועדה לא ראו מנוס ממחן אישור למעשה חורג במקרה זה. מדוע?

למר בנאור: אמרת שניסיתם להפעיל את
סמכותכם מכוח חוק התכנית והבנייה. האם ניסיתם להפעיל סמכותכם
מכוח חוק רישוי עסקים? האם ניסיתם לפנות לבית המשפט ולבקש ממנו
התערבות בדרך של הוצאת צו הפסקה נגד הבניה הבלתי חוקית? האם ראייתם
את עצמכם מוגבלים?

למר אלפי: האם, לדעתך, אין אפשרות
להבטיח שלא יהיו מפגעים? מה הצעדים שאתם עומדים לנקוט? או, האם
אתם עומדים להשלים עם המצב?

למר פרויס: התחזית שלך גם לא היתה
אופטימית ביותר. מה הצעדים שאתם עומדים לנקוט בנוסף על הצרות,
שכן עלולים להפלט אס.או.2 כלור, רעש וכו'?

פרופ' א. דונגי:
השאלה הראשונה התייחסה למועד של
איחור תעשיות: הסיבה שנמנענו
מלהפוך את זה לחקן היתה העובדה שלא היה לנו מלוא הידע להוציא ערכים
שימנעו טעויות. למרות שזה מסווג ל-55 תעשיות, אז פה ושם יש לקויים.
לכן לא רצינו להפוך את זה לתקנות מחייבות. במידה והן מחייבות
בתוקף היותן, אנשי השדה חייבים לפעול בהתאם להנחיות אלה, שכן יש
להם, למעשה, כמעט אותו תוקף. למעשה, דבר זה יכול לפעול ביחד עם
נציגי המשרדים, שהתייחסו בהתאם להוראות הקיימות.

האמת היא, שרצינו להגיע לרמה יותר
גדולה, אבל הדבר אינו מתבצע משום שאין לנו כוח אדם וגם לא משאבים
הדרושים. לכן הדבר נעשה בעצלתיים. מכל מקום, יתכן שאפשר לתת
להוראות הקיימות תוקף חוקי.

לגבי בעיית פליטה: יש חקן פליטה.
תקנות נוספות לא הוצאנו מסיבה זו שאין לנו כוח אדם כדי לחקור
את הבעיה. אני לא מאמין בתקנים של ארצות אחרות, כי זה קצת שונה
באקלים ממקומות אחרים.

כדי לקבל יעוץ בנושא זה, פנינו
להנהלת המשרד שלנו, ובקשנו יעוץ מפרופ' שטרן. אמרנו להביא
אותו ארצה לתקופה של חודש, על מנת ליעץ לנו בהשלמת התחיקה.
בקשר למדידות פליטה של אבק מתרחב
מארובה: הפעולות שלנו נעשות תוך תיאום עם משרד המסחר והתעשייה.

פרופ' א. דונג'י:

נשלח איש בכיר לארצות הברית ללמוד את הנושא הזה. הוא עבר קורס מיוחד, חזר לארץ, והוא הוסמך לפעול מטעם משרדו, והוא פועל במפעלי תעשייה שונים בארץ, וההפניות אליו נעשות באמצעות רופא התברואה שלנו, והוא הורה להקיץ רשימה של המפעלים הבעייתיים, ולבצע את המדידות האלה.

בבית שמש הדרישה שלנו, כפי שקראתי אותה, שיש לבצע בדיקות אבק אחת לארבעה חדשים.

לגבי השאלה האחרונה, מדוע לא היה מנוס ממחן אישור חורג? - ציינתי בסיכומה של הוועדה לאיתור תעשיות ש"הוועדה מביעה את מורת רוחה על ששאלת איתורו של המפעל הנ"ל הגיעה לטיפול סמוך להפעלתו המתוכננת" - היא, למעשה, עמדה בפני עובדה קיימת. דעת הוועדה היא, שהמפעל כמעט הושלם.

למרות כל זה, צריך להתייחס לנושא גופו, וכאשר הוועדה התייחסה לזה אז היא מצאה מחקנים משוכללים מעל ומעבר למה שיש במדינת ישראל. אנחנו התרשמנו לטובה מהנהלת המפעל, לאור עובדות אלה, ולאור העובדה שהושקע סכום שמתבטא ב-130 מיליון ל"י, ו-9 מיליון ל"י במחקני מניעת זיהום, הרי שההתחשבות של הוועדה היתה פה אחד - שבמצב הנוכחי ניתן לאשר חריג, ושתיחת מערכת בקשה לשנה אחת בלבד, ובסיומה תתכנס הוועדה לדיון חוזר, ואחרי זה תקבע את עמדתה.

לא מתפקידנו להקים מפעל, ולא מתפקידנו להרוס מפעל. כאן מבקשים את חוות דעתנו, ובאקראי נודע לוועדה על דברים שעשויים להיות בעייתיים. אם לא מגיעים אלינו דברים, אז אנחנו לא יכולים לטפל בהם.

מר אלפי:

אני לא רוצה להשלוח את הנוכחים על האפשרויות הרבות של משרד הבריאות. אבל נשאלת השאלה אם אמנם המפעל, תוך שנה זו, יקבל את הרשיון בתנאים של חריגה. אם במשך התקופה הזו המפעל לא יקיים את התנאים שיכתיבו לו, ויווצרו מפגעים בסביבה, - משרד הבריאות ינסה במידה האפשרית ובכל האמצעים שיעמדו לפניו, להפסיק את הייצור. זה הדבר המכסימלי שאנחנו יכולים להבטיח, שאנחנו נשתמש באמצעים חוקיים, ולהעמיד למשפט אם יתברר שלא מקיימים את התנאים.

מר בנאור:

לגבי שימוש חורג מבחנת בניית ערים: השימוש אינו חורג. זהו השימוש המיועד. בתכנון בניין ערים כתוב משהו על כך. אנחנו מצביעים במפורש, ואין אפשרות להתחמק. היועץ המשפטי שלנו, מר מרחבי, אמר שאנחנו לא מוסמכים להוציא היתר. לולא היינו מאשרים את המיבנים לצמנט, בתחום התכנית המפורטת, אז עלולים לשלם פיצויים ולהתבע לדין. עובדה היא, שהם הוסיפו מיבנים.

לגבי צו משפטי: אמרתי שהוצאתי צו הפסקה מינהלי. שמענו שהמיבנה קיים. הכל נעשה, ולא נראה לאף חבר ועדה - כאן אני מדבר על תחום של הוועדה בלבד - לתבוע למשפט. העבירה נעשתה, וזו עובדה. אם גוף זה או אחר יחליט לתבוע, נדמה לי שזה קצת חורג מתחום ועדה זו או אחרת. זה נושא שמישהו יצטרך להחליט אם לתבוע או לא.

אני לא מצדד בבניה בלתי חוקית. אם גוף זה או אחר ימצא לנכון לתבוע לדין, הרי שהדבר ניתן.

מר פרויס: השאלה הייתה, מה בכוונת השירות לעשות בתחום זה? אני רוצה להדגיש שדעתי

כאן היא, שבנסיבות הקיימות ההחלטה של הוועדה לחרוגות אמנם על מה שנראה לה כבעיות העולות לנבוע מהחלטות המפעל - אני חושב כי אם באמת נעשות פעולות, כפי שקרא בפנינו פרופ' דונגי, הרי שאנחנו במצב כזה שנוכל לדעת אם קיימת או לא קיימת בעיות. הייתי אומר, שבשלב זה אנחנו נרצה להאזין מה החוצאות של כל הפעולות האלה, ועל סמך זה לנחליט.

אני לא חושב שיש פעולות נוספות שלהן

אנחנו מתכוונים.

(מדבר באנגלית, והובטח כי דבריו יועלו בכתב בתרגום עברי, והם יצורפו לפרוטוקול זה)

מר סקופ:

מר יוליש: כמה הערות: הערותי הן לא מהבחינה המשפטית, וכאן ברצוני לדבר אישית.

לפי דעתי האישית - נכון שניתן להגיש את כל התכניות, וצריך לזכור שזה ענין של שנה וחצי. הבה נראה מה עשינו במפעל של הר טוב:

החוזה נחתם עם הספק באמצע יולי 1971.

לקחנו את אחת החברות הגדולות בעולם. התכניות הראשונות שקבלנו היו בתחילת 1972. את זה אי אפשר היה להגיש לוועדה לאישור. מיד התחלנו לחפור יסודות. היה זה במרץ 1972. בכל נושא כזה, אם אתה עובד במשותף עם גורמים אחרים, אז נתקלים בקשיים. מכל מקום, צריך להרוויח בזה זמן. הפער בין קבלת תכנית וביצוע זה 3 שבועות עד חודש ימים. כל זה קשור עם גורמים טכניים. יחד עם זה, אסור לשכוח את הלחץ שבו עמדה "נשר".

אותו דבר בנוגע לחלק הראשון של

המפעל, שהפריע לנו מאד בעבודה. זה מפעל שהיינו צריכים לשפץ מתקן מ-1949 כדי לענות על 1973. למעשה, מפעל זה עובד במתקנים אלה זה שנה וחצי.

לגבי מה שאמר מר בנאור: המפעל,

מבחינת שטחו, קטן יותר משהיה קודם. הוא מתרפס על פחות שטח, כי לא היה יותר שטח מהמפעל הקודם. לכן זה חייב אותנו להרוס שני כבשנים לפני שיכולנו לחפור את הבור הראשון, ואז בנינו את המערך החדש. על יסוד המתקנים הישנים בנינו את המפעל החדש. הסברתי כבר שאנחנו פנינו אל מי שצריך היה לפנות תוך כדי תכנון.

במפעלים בגודל כזה, ובמפעלי מלט - הרי

זו השיטה שמקובלת בעולם, משתי סיבות: א) צריכת מלט ומפעלים לייצור מלט, אחת יכול לקבל באחוז קטן מכושרם. אחת יכול להגביל את הכושר שלו ב-10% בין הצריכה המלאה ובין הדרישה למחזק חדש. עד שאתה עובד בכושר ייצור - זו עקומה של מדרגות.

אני חייב להזכיר, שב-1970 אמרו

שהצריכה תהיה כמו 1969, וב-1971 אמרו שהצריכה תהיה כמו ב-1970. כך שכאשר דנו בהקמת המפעל, אנחנו אמרנו לעשות כפי שזה נעשה, משום שהאמנו שלא יצטרכו יותר מלט.

הצוות המתכנן ניסה למצוא חשבות על

בעיות איכות הסביבה, ללא הסתמכות על תקן, מחוץ ידיעה שזה נמצא ליד מקום ישוב. כלומר, חזינו מראש שהבעיות הללו תתעוררנה. כל הרשויות שכאן, שיכולות לתת הנחיות, נותנות הנחיות שאפשר לחיות

מר יוליש:

ויש הנחיות שאי אפשר לחיות אתן. ולא אמנה. אז, אנא, שקלו פעמיים לפני הוצאת הנחיות, על מנת שנוכל לחיות. רמת התחזוקה שיש לנו במפעלי המלט הוא ברמת הישגים ואמינות בצידוד וכו'. אנחנו מקוים שנעמוד בזה. מפעל כזה לוקח לו כשנה כדי להביא את כל האספקטים התכנוניים. הייצור מתוחכם ביותר, זה הוצג ע"י החברה בתערוכה בהנובר, וכולנו חושבים שזה טוב מאד. על כל פנים, יקח כשנה כדי לראות את רמת הייצור ושמירת הסביבה. כל מי שבא לבדוק חייב לדעת, שמפעל כזה - ואנחנו כך מקווים - "יסע". אני יכול לומר שרמת האחזקה תהיה בקנה מידה בינלאומית.

מר פריבס:

שמחתי לשמוע מפי מומחים את דעתם על כל הפרטים והנושאים שהועלו כאן.

אני חושב ש"נשר" השקיע בתכנון זה את מיטב הבדיקה, הן ביחס לשיטה שאנחנו נוהגים בה, והן בשיטה בינלאומית. אנחנו התקשרנו עם חברה עולמית ידועה מאד. אבל לפני זה התייעצנו עם מומחים בעלי שם, וקבלנו את דעתם, ורק אחר כך התקשרנו עם החברה הזו.

הועלו פה שתי שאלות עקריות: מה יהיה אם שנה זו לא תאמת את כל התקוות שהמומחים מצפים להן? - מה שניתן לעשות לאור המדע, כפי שהוא מפותח - ואנחנו שמענו מה קורה בארצות הברית - אם כן, הכיננו את הכל ועשינו את הכל.

נוסף לזה, בחוזה עם הספק יש לנו התחייבות מהספק האומרת שכל המערכת חייבת לתת תוצאות מסוימות הן בייצור, הן בצריכת חשמל, הן בצריכת דלק והן בתוצאות הפליטה של המסננים, ויש לנו כל הערובות לכך שזה אכן יקוים. מכל מקום, אנחנו נגשים לזה בצורה הרצינית ביותר.

במפעל יש מספר גדול מאד של מהנדסים שעבדו ויטפלו בכל הנושאים האלה, וזה נותן לנו את הערובה שיהיה הכל כשורה.

נוסף לזה יש לנו מתקן בקשה. כולכם ראייתם אותו, והוא גם כן יתרום להשגת כל התוצאות שלהן אנחנו מצפים.

לגבי שאלתו האחרונה של ח"כ בארי, למה לא הוגשו כל התכניות מראש, ולמה לא חכיתם עד קבלת אישור הבנייה. ורק אחר כך לגשת לעבודה? - אני מצטער שאני מתעכב על פרט כזה. ברגע שחותמים על חוזה עם ספק - יש לנו נסיון עם "נשר" של עשרות בשנים - אז גומרים וחותמים והספק מתחיל להכין חכניות של כל פרט ופרט של הציוד. בעקבות זה, תוך 5-6 חודשים מיום חתימת החוזה הוא מתחיל לשלוח לנו חכניות - ולא כולן - שלב אחר שלב, ואנחנו מיד חייבים להתחיל עם הבצוע, כי אחרת אנחנו נקבל את הציוד, והוא יהיה מונח אצלנו מבלי יכולת להרכיבו. זהו ציוד כבד מאד. את המיבנה שמכסה ציוד זה אפשר לעשותו אחרי שהציוד עומד.

אילו היינו צריכים לחכות עם תחילת העבודה, עד קבלת כל התכניות, אז הכל היה נדחה לפחות בשנה וחצי. וכאן כבר אין צורך להזכיר כמה כסף מושקע בציוד זה, ומה הם התנאים של האחריות של הספק הלוקח על עצמו למשך תקופה של 5-6 שנים. לכן לא היה מנוס מבצוע כל הנושא הזה.

פרופ' א. דונג'ל:
אני רוצה להסביר, כי בסיוור שקיימנו במקום קבלה הוועדה הסברים ממנהל המפעל בקשר למצב מסויים שעלול להווצר במקרה שיקרה קלקול במערכת הבקרה, אז שאלנו: האם המפעל יעבוד אז? התשובה היתה, שמערכות הבקרה בנויות כך שלא ניתן יהיה להפעיל את המפעל אלא אך ורק ע"י מערכות הבקרה.

למעשה, תוך סיוור באתר התברר שאם כי עדיין לא קיימת אפשרות לעקוף את המניעה, הר"י מבחינה טכנית אפשר לסדר את המעקבים, וזה לא מסובך. אם כן, יהיו מערכות בקרה יעילות ביותר. כתוצאה משיבושים, הן לא יופעלו, והמפעל ימשיך, וזה דבר לא רצוי. אין כל אפשרות פרקטית למעקב הזה.

אקרא בפניכם שוב את הסעיף שהוספנו בסיכום דברים שנחקבל בישיבה שדנה בבקשת החריגה של מפעל הצמנט "נשר הרטוב" ליד בית שמש: "ה) לא תותקן כל צנרת שתאפשר עקיפת הסינון והבקרה לזיהום אויר מבלי שהדבר יבדק ויאושר ע"י היחידה למניעת זיהום אויר של משרד הבריאות".

תודה רבה לכם.

היו"ר י. תמיר:

(האורחים עוזבים את הישיבה)

ב. מואב:
רציתי להעלות בפני הוועדה כמה בעיות: השאלה הבסיסית היא, שהמפעל תוכנן ל-1944, ובנו על יסודות אלה מחדש. האם הוא צריך לקבל אישור כחוק? זו שאלה כללית. לא נלך כרגע לפורמליות.

לדעתי, לא יתכן שמפעל שמגביר חפוקתו - מ-200 אלף ל-600 אלף - ושהוא היה מטרד לא קטן ב-1952, ינהג כך. כאן שונה התהליך.

היו"ר י. תמיר:
אנחנו לומדים את הבעיה, ואחר כך נקבל מסקנות. המסקנות יכולות להתקבל על ידנו פה אחד. ואם לאו, אז יהיו מסקנות רוב ומסקנות מעוט, שיונחו את שולחן הכנסת.

מה ששמעתי היום, זה תוהו ובוהו בכל מה שנוגע לתכנון ובנייה. לגבי המשך הדיון אני מציע, שאנחנו נסייר במקום. אנחנו נראה את המחקן, ואחר כך נזמין עוד גורמים, כמו: את ראש המועצה בית שמש, "בני-עקיבא" ברמלה, ועוד. שלשום כשנסעתי מירושלים, היתה רוח מזרחית, וכל כמות האבק והפסולת נשפכה על העיר רמלה עצמה. ח"כ מואב הציע להזמין את מלר"ז - בבקשה.

י. בארי:
אני רואה בדאגה, לא רק את האנרכיה, אלא את זה שמשרד הבריאות לא ביצע את מה שחייב לבצע. המשרד איננו ערוך לבצע מדידות, ואין באפשרותו לערוך מדידות. אם כן, אין אפשרות לקבוע אם עברו או לא עברו על התקן.

אם הפרוטוקול של הוועדה חסוי או לא חסוי, אם רשאים לעיין בו רק חברי ועדה, ואם מותר להוציא את הפרוטוקול החוצה - מכל מקום, הוועדה יכולה לערוך ישיבות פומביות, וכאן אני מציע שאנחנו ניחן פרסום לדברים שנאמרו כאן.

היו"ר י. תמיר:

אח הישיבה הבאה נקבע בהתאם ללוח הזמנים שלנו.

אני בקשתי מח"כ מואב להכין לנו קומוניקט.

אני מסכים שניתן פרסום לדברים שראויים

לפרסום.

ב"צ קשת:

לא צריך לפרסם מה שאמרו כאן נציגי הממשלה.

ברצוני לספר לכם מקרה אבסורדי שקרה לי לאחרונה: פניתי בקשר לעולה חדשה בענין מדידות, שהיא מומחית בנושא זה. שלחתי אותה לפרופ' דונגי, וזה למעלה משנה שאין בשבילה עבודה בשטח זה. פרופ' דונגי טוען שאין לו תקן.

חראו, מומחים כאלה אין לנו בארץ. וכאשר בא אדם עם סמכות כזו, שלחתי אותה עם מכתב רשמי, ואחר כך שאלתי את פרופ' דונגי מה אתה, ענה לי כי באופן זמני יוכל לקבלה כל עוד משרד הקליטה משלם עבורה. אמרתי לו שכיום היא עובדת בבנק. אבל אין מה לעשות, אין לו תקן.

י. שמיר:

אינני יודע את מי צריך לשאול בקשר להקמת מפעל מלט בנגב. האם בדקו ענין זה? מדוע החליטו להקים דוקא בבית שמש?

א. הרליץ:

פה מסתמן מחדל מעל ומעבר לגבי בית תרושת זה. לדעתי, נציג משרד הפנים לא התעניין

בבנין הזה שיהם וילכלך.

לא ברור לי, האם האנשים שמופקדים על ענין זה של זיהום אויר יושבים גם בוועדה מיעצת? (היו"ר י. תמיר: כמסקיפים) צריך לעשות משהו בענין זה.

היו"ר י. תמיר:

הגישתי תיקון החקיקה.

הסיבה למניעת הקמת מפעל מלט בנגב הייתה כפולה: (א) הסיבה הסביבתית - הקמת המפעל במצפה רמון היה עלול לשבש את הראות של המצפה. לכן התנגדו. כמו כן חששו פן ישובש האויר הצח של הנגב.

(ב) תעשיית מלט, חוץ מחומר גלם, צריך אבנים. שכבה של החומר השחור ועוד, ואז היו צריכים להוביל כל אלה לנגב.

לגופו של ענין: ידידי קשת, אנחנו לא יכולים שלא לפרסם את הדברים בקומוניקט. אנחנו לא נפרסם פרוטוקולים.

אבל עדות שהיחוק בזה פגיעה, ולא היתה התחשבות בחוק, אנחנו חייבים לפרסם.

כאשר נגיע למסקנות, אז כל אחד

מאתנו יגיש מסקנה משלו.

שתי בעיות ברצוני להעלות כאן:

(א) הצעות לסדר היום יעוררו בכנסת רק אחרי הפגרא. ויש הצעות רבות שחברים הגישו מסיעות הן מאופוזיציה והן מהקואליציה. הן לא דחופות, לכן הן יוכלו להשתהות עד מושב הקיץ. בינתיים צצו במדינה, בצורה בלתי רגילה, כמה בעיות שהצטברו, כגון: בעיית הירקון, חוף אילת, "נשר" חיפה. אני רוצה לקרוא הודעה שנסחתי אותה בזהירות רבה, כי אני לא חושב שאנחנו יכולים לחכות חודשיים-שלושה, וזו לשונה:

"ועדת הפנים ואיכות הסביבה קוראת

לממשלה להתייחס בדחיפות לבעיות הסביבתיות" - זו כותרת ההודעה.

"ועדת הפנים ואיכות הסביבה קוראת לממשלה -

ובעיקר למשרדים המופקדים על סוגיות סביבתיות - להתייחס באורח מידי לבעיות החמורות של איכות הסביבה שפוקדות אזורים מסויימים בישראל.

תופעות זיהום, חופי אילת - עד כדי

הכחדת שמורות הטבע הנדירות; החרפת מטרדי זיהום האויר בגוש דן - עד כדי סיכון בריאות האוכלוסייה; הגברת התופעות ההורסות את שארית הנהרות בארץ שטרם חוסלו כליל, וגילויי הרעש הזוהמה והלכלוך שברשות הרבים - כל אלה, ומפגעים סביבתיים אחרים, הנם אות אזהרה לסביבת בני אדם שמרבים את הציפוף האורבני ובלא שינקטו צעדים להקל על איכות החיים ושיפור איכות הסביבה.

הוועדה פונה במיוחד לשרי הפנים,

הבריאות, החקלאות והמסחר והתעשייה, להתגייס לפעולה מתואמת עם השרות להגנת הסביבה (במשרד ראש הממשלה) כדי לגשת לתכנון ובצוע פעולות של ממש למען סביבת האדם, וקוראת לאוצר לסייע בכל הדרוש.

באם הממשלה לא תהיה מודעת לחומרת

הבעיות - יגברו קשיי החיים, הנוף והטבע ומכמניהם יפגעו קשות ולמען החזרת המצב לקדמותו יזדקקו לתקציבים ומאמצים גדולים פי כמה.

ועדת הפנים חובעת מהממשלה, בהתאם

לנאמר בקווי היסוד שלה, להעמיד את נושאי הסביבה הדחופים על סדר יומה."

(ב) קראתי בעתון "מעריב" שפרץ סכסוך

האופוזיציה והקואליציה בעניינת פתח-תקוה. ראש האופוזיציה שבעירית פתח-תקוה דרש חדר בעיריה, אך מר פיינברג - ראש העיריה סרב לתת, והדברים הגיעו לכך שהוא גם סירב לאנשי האופוזיציה להכנס לקומה שלישית של בנין העיריה. הוא אסר עליהם להכנס, והוא מנע בעדם ע"י פקחי העיריה, קצינים ושוטרים של משטרת פתח-תקוה.

בעיני הדבר מוזר. זה יכול להיות

סכסוך מקומי. אבל שהמשטרה תכנס לפעולה נגד נבחרי ציבור, זה ממש מוזר. טלפנתי לשר המשטרה ובקשתיו לבדוק את הדבר. אחר כך טלפנתי למנכ"ל משרד הפנים - מר קוברסקי - ואמרתי לו, כי למעשה "אתה שר

היו"ר י. תמיר:

הפנים בפועל. העשה משהו בסוגיה זו". עוד לא קבלתי תשובה לא
משר המטרה ולא ממר קוברסקי.

להגיע לכך שנבחר ציבור לא יוכלו
להכנס לבנין העיריה, ולמנוע מהם להכנס, זה מוזר.

אני חושב שהחברים יכולים להתייחס
לבעיה זו, או שאנחנו נחכה לתשובות משר המטרה וממנכ"ל משרד הפנים.

זהו מצב חמור ביותר. אנחנו כבר
פעם התייחסנו לזה.

ב"צ קשה:

השאלה היא, אם אנחנו מתייחסים לחגרות
ידיים בין נבחר ציבור בינם לבין עצמם.

ב. מואב:

אני שותף לראייה שיושב ראש הוועדה
יוסף תמיר רואה התערבות המטרה, אשר
יתכן שהיא נובעת מקשרים הדוקים מדי בין פרנסי העיריה לבין המטרה
המקומית.

י. בארי:

אני הצגתי לפני הישיבה לח"כ תמיר
העתק שאילחה שהגשתי אחמול לנציג תלונות הציבור במשרד מבקר המדינה,
נוכח פסק דין שיצא לפני מספר ימים בקריית גת, על שבוצע שם מאסר
בלתי חוקי של אדם עקב הודעה טלפונית. בית המשפט העליון מציין שם,
בין היתר, ש"להיטותו של קצין המטרה ללמד המערער לקח - אומרת דרשני".
(ממשיר בציטוט): "בית המשפט אף הסב שימת הלב אל הקשרים ההדוקים
מאד בין פקידי המועצה המקומית לבין פקידי המטרה במקום; ואוי למי
שפוגע בכבוד פקיד כזה, שמפקד המטרה חפץ בקרו. בית המשפט אף הביע
דאגתו מן "הנצול לרעה של שרותי המטרה מצד מזכיר המועצה המקומית
ומן השמוש לרעה בסמכויות המטרה מצד המפקד המקומי" (שהובילו למעצרו
הבלתי חוקי של המערער).

כנראה, העובדה שהמטרה הסכימה להתערב
בנושא זה נובעת מקשרים הדוקים מדי. זו רק השערה. מכל מקום, כדאי
שניתן את הדעת על כך.

אני אומרת, שלא נהיה פזיזים. היה נסיון
לעשות מעשה בראשית.

א. הרליץ:

ביחס למטרה יש לי ספיקות, משום
שאנחנו מייצגים למטרה להיות צמודה לשכונות ועוד. לדעתי, זהו
ענין מסובך, משום שאנחנו מעודדים את המטרה להיות מאנשי המקום,
לשמור על מערכת יחסים ועוד.

תודה רבה. הישיבה נעולה.

היו"ר י. תמיר:

א. סקופ, משרד המסחר והתעשייה

ברצוני להרחיב את הדיבור על כמה מהערוכותיו

של ד"ר אלשטיין.

כנכון מפעל המלט החדש בהרטוב כולל שיטה יעילה לבקרה על פליטת אבק. אני מדגיש פליטות האבק, משום שיש לי הרגשה שפליטות האבק יהיו לבעיה סביבתית עקריה במפעלי מלט. אולם ברצוני להתייחס גם בקצרה לבעיה של פליטות גאזיות מזהמות. ציוד הבקרה במפעל הרטוב צריך לעשות, ללא ספק, את המפעל הזה נקי, או הנקי ביותר בין המספר הקטן של מפעלים דומים בארצות הברית, והמפעל החדש יהיה נקי במדה ניכרת ממפעלי "נמר" האחרים הפועלים עכשיו במדינה.

ארבעת המאיצים האלקטרונים ותשעת המסננים שנבנו במפעל צריכים להיות מסוגלים להבטיח בקרה יעילה לכל הבעיות הכרוכות בפליטה מהמפעל. לדוגמה, בשעה זו אין במכשיר הסחינה של הקלינקר (חומר המסמט לייצור המלט) פליטה הנראית לעין בעת הפעלתו כשרק אחד מהמסננים פועל.

ברור שתנאי להפעלת ציוד הבקרה הטוב ביותר,

הנו קשויבים להיות הפעלה ואחזקה נכונים. נקודה זו איני יכול להדגיש כמיוחד. בסיכום יש לומר כי ברמת התחזוקה של מפעלים ישראליים יש לצפות להתקדמות. במידה ובתנאים הנוכחיים ציוד הבקרה לא יוחזק ויופעל כראוי, פליטות האבק יהיו במדה ניכרת יותר מהכמות המצויינת כסבירה על ידי היצרן של ציוד זה.

זאת גם הסיבה מדוע אני חומך בהמלצת הוועדה,

שבראשה עמד ד"ר דונג, שהתייחסה למעקב שוטף והסגחה על הפליטות במפעל, כחנאי ראשון למתן ושינון להפעלתו.

עד כמה שהדבר נוגע לפליטות גאזיות מזהמות

איני מתייחס אליהן כאל בעיה עיקרית. מזהמים גאזיים אלה נגרמים בעקבות משריפת דלק בכבדן. מאחר והמפעל החדש משתמש בתהליך יבש הוא צורך כחציית מכמות הדלק הנצרכת לתהליך דומה במפעלי רמלה וח'פה. עם יכולת ייצור זהה לערך עם ייצור רטוב. כתוצאה, כמות הבעירה הנוגעת למזהמים כמו גופרית חומצתית וחנקת הגופרית במפעל הרטוב תהיה מוציית מהכמות בשני המפעלים האחרים שהזכרתי.